225160 - Nasihat Adabı

Soru

Nasihat ederken uyulması gereken temel kurallar nelerdir? Nasihat kişiye özel mi yapılır yoksa herkesin önünde mi? Nasihat etmeye kimler ehildir?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Şüphesiz nasihat, İslam kardeşliğin en belirgin unsurlarlarındandır, ayrıca nasihat, İmanın kemalinden ve İhsandandır. Çünkü Müslümanın imanı, ancak kendine sevdiğini kardeşi için de sevdiği takdirde kamil olur. Nitekim nasihat etmeye neden olan temel etken budur.

Cerir bin Abdullah radiyallahu anhu'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem şöyle dedi: "Ben Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem'e namaz kılmaya, zekat vermeye ve her Müslümaa nasihat etmeye dair beyat ettim (söz verdim). " Buhari 57, Muslim 56

Temim el Dari radiyallahu anhu'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem şöyle dedi:"Din nasihattır" biz de ey Allah'ın Resulu! Kime? Diye sorduğumuzda. Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem şöyle dedi: "Allah'a, Kitabına, Peygamberine, Müslüman yöneticilerine ve tüm Müslümanların geneline" Muslim/55

İbn el Esir rahimehullah şöyle dedi: " Tüm Müslümanların geneline nasihat" demek maslahatlarına dair yönlendirmektir. En nihaye 5/142

Şüphesiz şefkatli bir nasihatçının edinmesi gereken bir takım adap bulunmaktadır:

Nasihat etmeye iten etken; Müslüman kardeşine hayırı ve yararlı olan bir şeyi dilemek, Müslümana şerrin ve kötülüğün bulaşmasını istememektir. İbn Recep rahimehullah şöyle dedi: "Şüphesiz Müslümanlara nasihat; Kişi kendine sevdiğini onlara sevmesi, kendine kötü gördüğünü onlara da

kötü görmesidir. Onlara şefkatli davranması, küçüklere merhametli olması, büyüklere saygılı olmasıdır. Ayrıca onların sevincine sevinmesi, üzülmelerine üzülmesidir. Bu durum aleyhine olsa bile kardeşin maslahatına göre davranmaktır. örnek olarak fiyatların düşmesi onlara zarar verdiğinden dolayı üzülmesidir. Genel olarak Müslümanlara zarar veren her şeye üzülmesidir. Onlara yararlı olanı istemek, düşmanlarına karşı onlara yardım etmek ve onları zararlı olan her şeyden korumaktır.

Nasihatçı, nasihatında samimi ve ihlaslı olup bundan sadece Allah rızasını gözetlemesi gerekir. Nasihatından yükseklik ve üstünlük amaçlamaz.

Nasihat, aldatma ve hiyanetten arınmış olması gerekir. Şeyh İbn Baz rahimehullah şöyle dedi: "Nasihat, bir şeyde ihlaslı olmak ve aldatma içermemesidir. Şüphesiz Müslüman, Müslümanın kardeşlik hukuku ve sevgisinden ötürü: Sadece ona yararlı olan ve içinde aldatma olmayan şeyleri öğütler.

Nasihat ederken ayıplama ve tenkit etmeyi amaçlamaması gerekir. Zira Hafız İbn Recep rahimehullah'ın bu konuda özel bir risalesi bulunmaktadır. Eserin adı: " el Fark beyne nasiha ve ta'yir"

Nasihat, kardeşlik ve sevgi ruhuyla olmalıdır. İçinde şiddet ve katılık olmamalıdır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurdu: "Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilendir." Nahl/125

Nasihat, ilim, beyan ve delil ile birlikte olmalıdır. Şeyh Sadi rahimehullah şöyle dedi: "İlimle davet etmek hikmettendir, önceliklerden, anlaması yakın ve kolay olan konulardan başlamak ve nasihatı yumuşaklıkla yapmak gerekir.

Şüphesiz nasihat, güzel öğütlerle yapılmalı; emirlerle mükafatı ve yasaklarla cezasını birlikte anlatmak daha etkili olacaktır. Şayet davet edilen kişi kendisini hak üzerine olduğunu sanıyorsa veya batıl bir düşünceye çağırıyorsa en güzel bir şekilde mücadele eder. Buda mantık ve kanıt olarak kabule daha yakındır. Ancak mücadele kavga ve sövmeye neden olmamalıdır aksi akdirde

nasihat, amacından çıkmış olacak ve faydası olmayacaktır. Şüphesiz nasihattan amaç insanların hakka hidayet olmalarıdır." Tefsirussadi 452 sayfa.

Nasihatın gizlide olması gerekir. Genel bir maslahat olmadığı müddetçe insanların önünde bunu açığa vurmaz. İbn Recep rahimehullah şöyle dedi: "Selef, birisine nasihat etmek istedikleri zaman ona gizliden nasihat ederlerdi. Hatta bazıları şöyle demiştir: her kim kardeşini kendi aralarında gizli bir şekilde nasihatleşirse buna nasihat denir ancak kardeşine insanların önünde nasihat ederse bu bir azarlamadır.

El Fudayl şöyle dedi: Mümin olan kimse, nasihat eder ve gizler, facir olan kimse ayıplar ve rezil eder. Camiul ulum ve hikem 1/236

İbn Hazm rahimehullah şöyle dedi: "Nasihat etmek istediğinde açıkça yapmaktansa gizliden yap , direk söylemektense dolaylı anlat. Şayet nasihat edilen anlamazsa o zaman açık bir şekilde söylersin.... Şayet sen bu yönleri itibar etmezsen nasihatçı değil zalim olursun." El Ahlak vessiyer sayfa 45.

Şayet açık bir şekilde bir maslahat gözetilirse bu durumda açık bir şekilde nasihat etmekte bir sakınca yoktur. Örnek olarak yanlış bir inancı insanlar önünde açıkça düzeltmek. Veya faizi mübah olduğunu söyleyen kimseye açık bir şekilde hatasını birldirmek. Veya insanlar arasında bidat ve günahları yayan kimseye doğrulaları bildirmek gibi örnek gösterilebilir. Bu durumda açıkça nasihat etmek meşru olup hatta vacip de olabilir. Çünkü bunda genel maslahat birlikte genel olan kötülüklerden sakındırmak vardır.

İbn Recep rahimehullah şöyle dedi: "Nasihatçının amacı sadece hakkı açıklamak ve insanların onun sözlerine aldanmaması içinse, şüphesiz bu durumda nasihatçı sevap alır ve Allah'a Resulune ve Müslüman yöneticilerine ve avama nasihat etme kapsamına girmiştir. El farku beynel nasiha ve tayir" s.7

Nasihatçı en güzel sözleri seçerken nasihat edilene yumuşak davranması gerekir.

Nasihat eden kimse nasihat sebebiyle başına gelebilecek eziyetlere sabır göstermesi lazım.

Sır saklamak, Müslümanların kusurlarını örtmek. Nasihatçı şefkatli, hayrı seven ve kusurları örtmeyi isteyen kişidir.

Nasihatten önce araştırma yapıp emin olması gerekir ve zan ile hareket etmemesi lazım. Böylece kardeşini onda olmayan bir şeyle töhmet etmemiş olur.

En uygun zamanı seçmesi gerekir. İbn Mesud radiyallahu anhu şöyle dedi:

"Kalplerin kabul ve arzu zamanları olduğu gibi ret ve kabul etmeme zamanları vardır. Siz kabul ve arzulu zamanlarda nasihat edin, diğer vakitlerde bırakın" İbn Mubarek zuhd/ 1331

Nasihat eden kimse insanlara emrettiği şeylerle amel etmesi, ve alıkoyduğu şeylerden sakınması gerekir. Yüce Allah, sözü ve eylemi çelişkili olan İsrail oğullarını azarlayarak şöyle buyurdu: "Siz Kitab'ı (Tevrat'ı) okuyup durduğunuz hâlde, kendinizi unutup başkalarına iyiliği mi emrediyorsunuz? (Yaptığınızın çirkinliğini) anlamıyor musunuz?" Bakara/44. Başka yerlerde insanlara bir şeyi emredip onu yapmayan hakkında bir takım tehditler bulunmaktadır.

En iyisini Allah bilir.